

BÁCS-KISKUN MEGYE VADÁLLOMÁNYÁNAK ÉS VAGYON ÉRTÉKÉNEK ALAKULÁSA AZ ERDŐSÜLTÉG VÁLTOZÁSÁNAK TÜKRÉBEN

Kapocsi Gergely^{1,2}, Dr. László Richárd², Dr. Horváth Sándor¹

¹ Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Erdő- és Természeti Erőforrás- gazdálkodási Intézet (Sopron, Bajcsy-Zsilinszky utca 4.)

² Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Vadgazdálkodási és Vadbiológiai Intézet (Sopron, Bajcsy-Zsilinszky utca 4.)

KIVONAT

Kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy az elmúlt évtizedekben hogyan változtak a Bács-Kiskun megyei teríték adatok (közvetve a vadállomány összetétele), ez milyen hatással lehet a vadászati bevételekre (bérvadászat, szolgáltatások) és kiadásokra (vadgazdálkodás költségei, vadkárok), valamint ezen jellemzők változása milyen összefüggéseket mutat az erdőszültség növekedésével.

Az erdőszültség országos szinten is kiemelkedő mértékben növekedett Bács-Kiskun megyében, az 1950-es 7%-ról 2020-ra 22,1%-ra. Ezzel párhuzamosan a nagyvad állomány is jelentősen növekedett, megjelent a gímszarvas, melynek terítéke 2020-ban már közel 3000 példány volt, amivel párhuzamosan csökkent az apróvadállomány. A vadgazdálkodás új kihívásai közé tartozik a megyében gyorsan növekvő aranyajakállomány, amelynek a terítéke már közelíti az évi 2000 példányt.

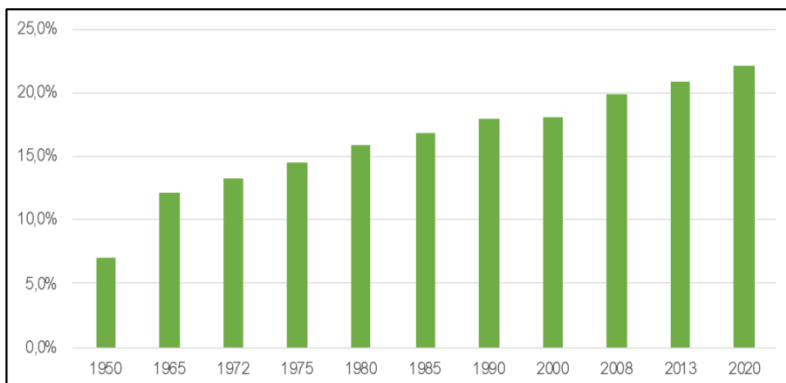
KULCSSZAVAK *vadállomány változásai, OVA, vadgazdálkodás bevételei és költségei, Bács-Kiskun megye*

AZ ERDŐSÜLTÉG VÁLTOZÁSA ÉS A VADÁLLOMÁNY

Az elmúlt 100 évben a hazai vadállomány és a vadászati feltételek jelentős változásokon mentek keresztül. A múlt század '20-as és '30-as éveiben az „apróvad aranykorában”, az alacsony erdőszültség, a kisparcellás gazdálkodás ideális viszonyokat, így kiemelkedő fácán, fogoly és

mezei nyúl állományt és terítéket biztosított. Az 1950-es évektől az egyre jobban gépesített, jelentős vegyszerhasználattal járó nagyüzemi mezőgazdaság jelentősen átalakította a magyar táj képét. Ez a növekvő erdősültséggel együtt a nagyvadállomáynak biztosított már kedvezőbb feltételeket.

Az Alföld erdősültségét vizsgálva mindenképpen meg kell említeni, hogy bő két évszázados az Alföld fásításának gondolata, már a XVIII. században foglalkoztak a homokvidékek fásításának szükségességével. Kisebb eredmények után az 1923-ban született a Kaán Károly féle Alföldfásítási törvény (1923/XIX) elfogadása után indult meg nagyobb léptékben a munka, amely az utóbbi évtizedekben újra nagyobb lendületet kapott.

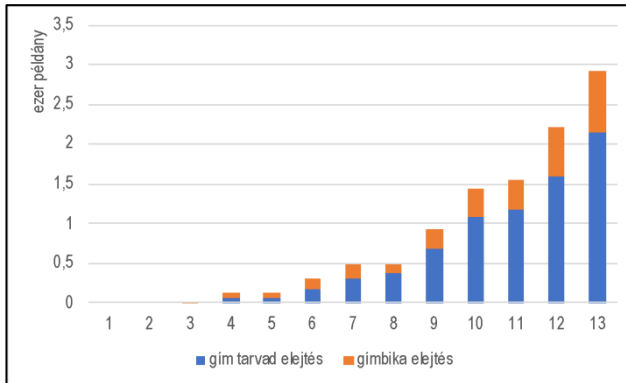

1. ábra: Erdősültség változása Bács-Kiskun megyében (1950-2020) (adatok forrása: KSH)

Bács-Kiskun megye erdősültsége az elmúlt évtizedekben jelentősen megnőtt (1. ábra). Területarányosan ebben a megyében növekedett legnagyobb mértékben hazánkban az erdősültség, az ültetett fafajok jellemzően az akác, az erdei fenyő, a fekete fenyő és a nemesnyár volt. (Lett, 2021)

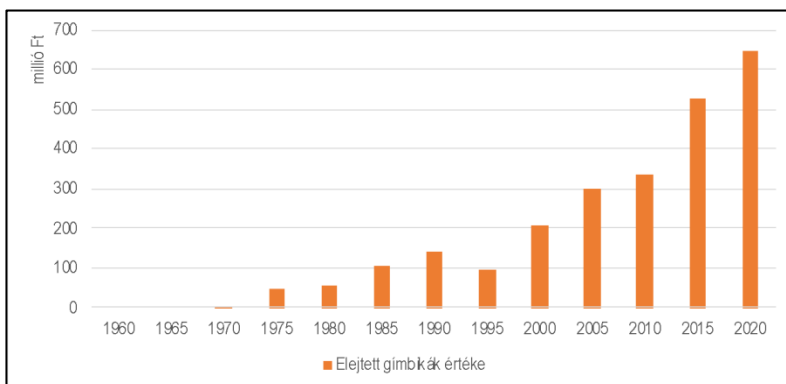
A GÍMSZARVAS ÁLLOMÁNY ALAKULÁSA

Az Országos Vadgazdálkodási Adattár adatai alapján a gímszarvas elejtések száma az 1970-es évek közepétől indult folyamatos növekedésnek a megyében (2. ábra). A terítékadatok növekedéséből arra következtethetünk, hogy a vadállomány is folyamatosan növekszik.

2. ábra: Gímszarvas teríték alakulása Bács-Kiskun megyében (1960-2020)
(adatok forrása: OVA)

Az 1970-es években elindult állománynövekedés okai között hangsúlyosan megjelenik a faj számára kedvező élőhelyváltozás, úgy mint a nagyüzemi mezőgazdálkodás meghatározóvá válása, valamint az erdősültség növekedése. Csányi (1999) szerint szoros összefüggés mutatkozik Bács-Kiskun megyében az erdősültség növekedése és a gímszarvas állomány nagysága között, vizsgálatai szerint a tartós megtelepedési küszöb (13-15% erdősültség) elérése után az állománynövekedés mértéke elérheti 1 gímszarvas / telepített erdő km²-t.

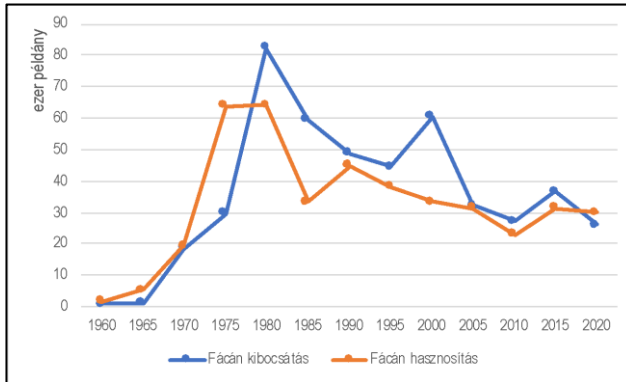

3. ábra: A gímbszarvaskák vadgazdálkodási értéke Bács-Kiskun megyében (1960-2020)
(adatok forrása: OVA)

Az országos trófeabírálati adatokat vizsgálva átlagos trófeaalakulással számolva az elejtett gímbszarvas bikák értéke - a jogszabályban (79/2004 FVM rendelet) rögzített vadgazdálkodási értékekkel kalkulálva - az állomány növekedésével jelentősen növekedett, ezáltal a vadgazdálkodás tárgyát képező vadállomány vagyoni értéke is nőtt. (3. ábra).

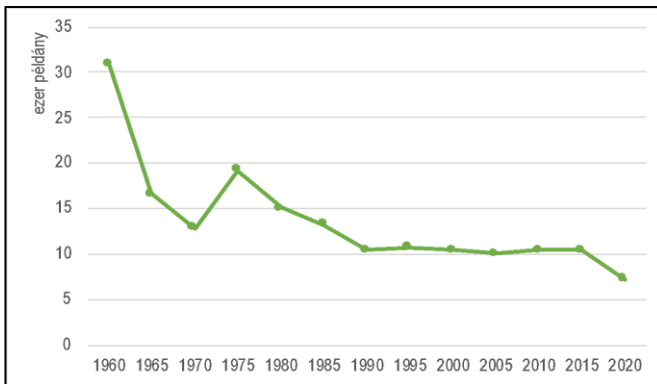
A FÁCÁN ÉS A MEZEI NYÚL ÁLLOMÁNY ALAKULÁSA

Az apróvad hasznosítási adatok hasonlóan az országos adatokhoz, az 1970-es évektől csökkenő tendenciát mutatnak. Bács-Kiskun megyében az utóbbi két évtizedben a fácán esetében nincs jelentős csökkenés a területnagyságban (4. ábra), de jól látható, hogy ez csak jelentős kibocsátással biztosítható.

4. ábra: Fácán teríték és kibocsátás alakulása Bács-Kiskun megyében (1960-2020) (adatok forrása: OVA)

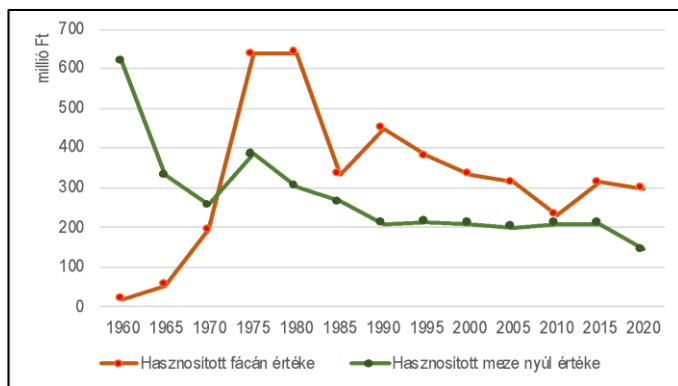
A mezei nyúl hasznosítási adatai a rendszerváltás követően közel azonos szinten mozognak, leszámítva az utolsó pár évet. (5. ábra)

5. ábra: Mezei nyúl hasznosítás alakulása Bács-Kiskun megyében (1960-2020) (adatok forrása: OVA)

Az apróvad teríték változásának megfelelően változik annak vagyonértéke is, a vadgazdálkodási értékekkel számolva és a korábbi évtizedek adatait is bevonva az elemzésbe a mezei nyúl hasznosítása és annak pénzügyi eredménye folyamatos csökkenést mutat, míg a fácáné a kibo-

csátás alakulásának függvényében változik – jellemzően a 80-as évektől csökken (6. ábra).

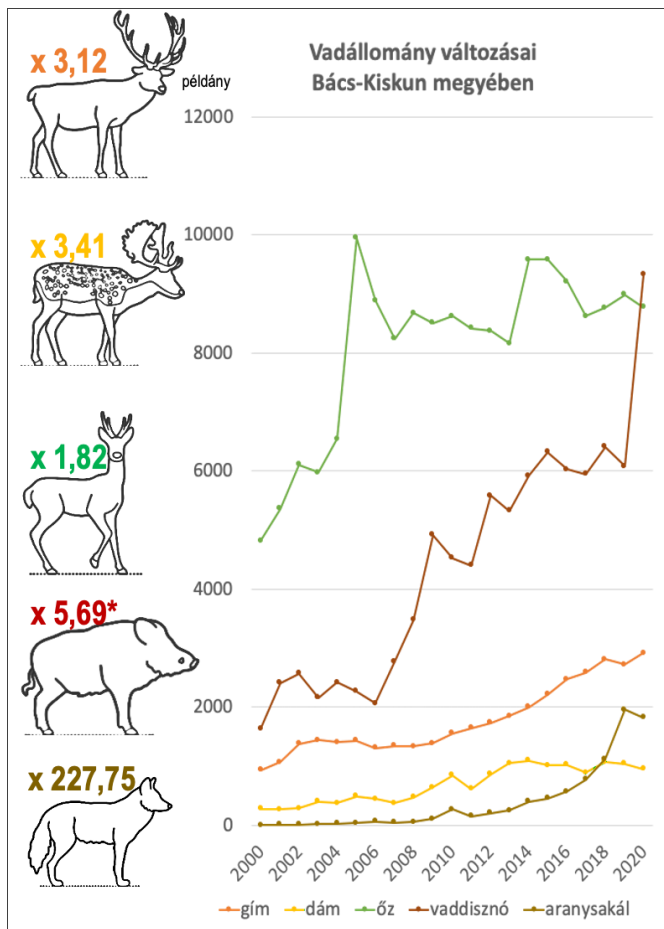
6. ábra: Fácán és mezei nyúl hasznosítás alakulása és annak vadgazdálkodási értéke (1960-2020) (adatok forrása: OVA)

A VADLÉTSZÁM NAGYSÁGÁNAK ÉS ÖSSZETÉTELÉNEK HATÁSA A VADGAZDÁLKODÁSI ÁGAZAT PÉNZÜGYI MUTATÓIRA AZ ELMÚLT 20 ÉVBEN

Az OVA teríték adatait mutató 7. ábra adatai alapján megállapítható, hogy az elmúlt 20 évben minden nagyvad terítéke a többszörösére nőtt Bács-Kiskun megyében. Különösen szembetűnő a dám, a vaddisznó és a gím megjelenése és terjedése az alföldi területeken, az elmúlt 20 év Bács-Kiskun megyei adatai 2-4-szeres állománynövekedést mutatnak. A vaddisznó elejtések száma a 2020/21-es vadászidényben jelentősen nőtt, ez azonban az ASP megjelenését követő diagnosztikai célú elejtések nagy számának tudható be, a következő években az elejtések csökkenése prognosztizálható.

Aggasztó méreteket mutat az aranybakó terjedése a vizsgált területen, míg 2000-ben 8 egyedet ejtettek el, addig 2020-ra már 1822 egyed került puskacsó elé.

A görbék alakulása alapján, felmerül az a lehetőség is, hogy az arany-
sakál állomány igen jelentős – közel 230-szoros - növekedése befolyá-
solta a dám és őz állomány erősödését az elmúlt 5-7 évben.

7. ábra: A nagyvad és az arany-
sakál terítékének alakulása Bács-Kiskun
megyében 2000 és 2020 között (adatok forrása: OVA)

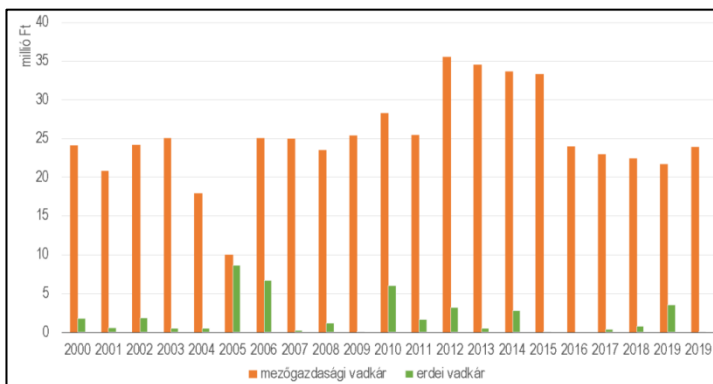
A 8. ábrán láthatóak a vadgazdálkodási ágazat pénzügyi mutatói, az
előzőekben bemutatott teríték változások fényében elgondolkodtató,

hogy az ágazat nyereségessége nem nőtt, aminek az okát a vadgazdálkodási költségek jelentős növekedésében kereshetjük (244,5 millió Ft » 456,38 millió Ft).

8. ábra: Vadgazdálkodási bevételek és kiadások egyenlege 2000 és 2020 között (adatok forrása: OVA)

Vizsgáltuk a vadkár költségek alakulását is (9. ábra), de a jelentősen növekvő vadállomány hatása sem a mezőgazdasági-, sem az erdei vadkár adataiban nem köszönnek vissza, ami arra utal, hogy a vadkár nem csak a vadlétszámtól függ.

9. ábra: Mezőgazdasági és erdei vadkár nagysága 2000 és 2020 között (adatok forrása: OVA)

EREDMÉNYEK

Az Országos Vadgazdálkodási Adattár Bács-Kiskun megyei adatai alapján megállapítható, hogy az erdősültség növekedésével együtt nőtt a megyében a nagyvadállomány nagysága és ezzel párhuzamosan csökkent az apróvadállomány. Bár ez a vadállomány összetételbeli változás jelentősen növelte a vadgazdálkodási értéket és ezzel együtt a bevételt, a kiadások növekedése miatt az eredményesség nem változott számottevően (cc. 50-100 millió Ft/év). Bár a megyében a nagyvadállomány növekedésével párhuzamosan a térített vadkárok növekedését vártuk, ez az OVA adatokban nem jelenik meg. Az utóbbi évtizedekben jelentősen felszaporodó aransyakál állomány várhatóan jelentős hatást fog gyakorolni a megye vadgazdálkodására.

FORRÁSOK

- Csányi S (1999): A gímszarvasállomány terjeszkedése az Alföldön Vadbiológia 6: 43–48.
- Kapocsi, G., Horváth, S., László, R. (2020): A vadállomány, a vadászati bevételek és kiadások alakulása Bács-Kiskun megyében 2000 és 2020 között, Alföldi Erdőkért Egyesület 2020. évi Kutatói Napjának Kiadványa
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH) (2000-2020)
- Lett, B. (2021): Amit a számok mutatnak az erdőművelés ökonómiájáról, Erdővagyongazdálkodási Közlemények, EVGI, Sopron
- Oroszi, S. (1990): Az Alföld-fásítás a két világháború között Magyarországon, Nagykunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság - Országos Erdészeti Egyesület Budapest-Szolnok
- Országos Vadgazdálkodási Adattár (2001-2021): vadgazdálkodási eredményeire és vadállomány becslési adataira vonatkozó megyei összesítések (2000-2020)
- Országos Vadgazdálkodási Adattár (1996): Vadgazdálkodási Adattár 1960-1995, Gödöllő
- Szemethy, L. (2020): Néhány gondolat a nagyvadállomány növekedéséről, sűrűségéről, az okokról, a jövőről és a vadgazdálkodás lehetőségeiről, OMVK Vadászévkönyv 2020, Dénes Natúr Műhely Kiadó
- 79/2004. (V.4.) FVM rendelet vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól